

Sygn. akt V KK 268/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Jacek Sobczak (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wełpa

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 3 września 2014 r.,

w sprawie podmiotu zbiorowego **I. Spółka sp. z o. o.**

pociągniętego do odpowiedzialności za czyn z art. 77 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego, na korzyść podmiotu zbiorowego

od wyroku Sądu Rejonowego

z dnia 10 czerwca 2008 r.

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

UZASADNIENIE

H. O. został oskarżony o to, że w okresie od 20 listopada 2006 r. do 20 stycznia 2007 r. w W., zajmując się sprawami gospodarczymi płatnika I.sp. z o. o. jako prezes zarządu, działając w warunkach czynu ciągłego, nie wpłacił na rachunek Urzędu Skarbowego [...] pobranych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych za okres od października do grudnia 2006 r. w łącznej kwocie

19.134 złotych, tj. czynu wyczerpującego znamiona art. 77§ 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.

Wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 27 grudnia 2007 r., udzielono zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności przez H. O. i wymierzono mu za wyżej opisany czyn karę grzywny w wysokości 1500 zł., zasądając od niego na rzecz Skarbu Państwa zryczałtowaną równowartość kosztów postępowania w kwocie 93,00 zł (k. 3). Do Sądu Rejonowego wpłynął wniosek o pociągnięcie podmiotu zbiorowego I. Spółka sp. z o. o. do odpowiedzialności na podstawie ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, za przestępstwo skarbowe z art. 77§ 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 10 czerwca 2008 r., na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary orzekł wobec I. Spółka sp. z o. o. karę pieniężną w wysokości 1.000 zł, zaś na podstawie art. 22 u.o.p.z. zwolniono ww. podmiot od ponoszenia kosztów procesu przejmując je na rachunek Skarbu Państwa. Przedmiotowy wyrok nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się w dniu 18 czerwca 2008 r.

Kasację od tego orzeczenia – na korzyść podmiotu zbiorowego – wniósł Prokurator Generalny, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego – art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz. 1661 ze zm.), poprzez wyrażenie błędnego poglądu prawnego, że przepis ten mógł być podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, za czyn zabroniony pod groźbą kary, popełniony przez H. O. będącego prezesem zarządu zajmującym się sprawami gospodarczymi Spółki.

Skarżący w konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Prokuratora Generalnego jest zasadna w stopniu oczywistym, dlatego podlegała uwzględnieniu zgodnie z art. 535 § 5 k.p.k.

Podzielić należało wyrażony w kasacji przez Prokuratora Generalnego wniosek, że w przedmiotowej sprawie doszło rażącej i mającej istotny wpływ na treść wyroku obrazy art. 5 u.o.p.z.

Zgodnie z obowiązującym w chwili orzekania przez Sąd Rejonowy brzmieniem art. 3 u.o.p.z. podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności za czyn zabroniony, którym jest działanie osoby fizycznej: 1. działającej w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku, 2. dopuszczonej do działania w wyniku przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez osobę, o której mowa w pkt 1, 3. działającej w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego, za zgodą lub wiedzą osoby, o której mowa w pkt 1, - jeżeli zachowanie to przyniosło lub mogło przynieść podmiotowi zbiorowemu korzyść, chociażby niemajątkową.

W myśl uregulowania zawartego w art. 5 u.o.p.z. w znaczeniu także obowiązującym w czasie orzekania przez Sąd Rejonowy, podmiot zbiorowy podlegał odpowiedzialności za czyn zabroniony pod groźbą kary, jeżeli do popełnienia tego czynu doszło w następstwie co najmniej braku należytej staranności w wyborze osoby fizycznej, o której mowa w art. 3 pkt 2 lub 3, lub co najmniej braku należytego nadzoru nad tą osobą - ze strony organu lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego.

Skoro zatem w pkt 1 art. 3 ustawy mowa o osobie *działającej w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku*, to jasno wynika z tego unormowania, że do kręgu osób wskazanych w pkt 2 i 3 przepisu art. 3 ustawy, nie należą te osoby, które w strukturze podmiotu zbiorowego działają w jego imieniu lub w interesie i w ramach własnego uprawnienia lub obowiązku - a zatem w odniesieniu do spółek prawa handlowego - prezesi i członkowie zarządów.

Popełnienie czynu zabronionego przez prezesa lub członka zarządu spółki, nie stanowi zatem podstawy prawnej do orzeczenia odpowiedzialności podmiotu

zbiorowego za czyny zabronione pod groźbą kary. Podstawę odpowiedzialności podmiotu zbiorowego stanowi natomiast, popełnienie czynu zabronionego przez osobę wymienioną w pkt 2 lub 3 przepisu art. 3 ustawy, po wtóre - gdy do popełnienia takiego czynu dochodzi w następstwie co najmniej braku należytej staranności w wyborze tej osoby fizycznej (*culpa in eligendo*), lub co najmniej braku należytego nadzoru nad tą osobą (*culpa in custodiendo*) - ze strony organu lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego, a więc w wypadku wystąpienia przesłanki zawinienia określonej w art. 5 ustawy.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że H. O. będący prezesem zarządu I. Spółka sp. z o. o., będąc uprawnionym do zajmowania się sprawami gospodarczymi tego podmiotu podejmowanymi w jego imieniu lub interesie, należał do kategorii osób wymienionych w pkt 1 art. 3 u.o.p.z.

Jak wynika z akt sprawy H. O. został skazany za czyn art. 77§ 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 27 grudnia 2007 r. Taki stan rzeczy sugeruje, iż zostały spełnione przesłanki pociągnięcia podmiotu zbiorowego do odpowiedzialności karnej jednakże tylko te określone w art. 3 i 4 u.o.p.z. Z całą natomiast stanowczością stwierdzić należy, że w sprawie przedmiotowej nie została spełniona materialnoprawna przesłanka zawinienia wskazana w art. 5 u.o.p.z

Przy ponownym rozpoznaniu przedmiotowej sprawy przydatna będzie analiza przez Sąd Rejonowy licznego orzecznictwa Sądu Najwyższego (w tym chociażby wyroków: z dnia 6 kwietnia 2011 r., V KK 15/11, OSNKW 2011, z. 8, poz. 72; z dnia 18 października 2011 r., IV KK 276/11, z dnia 18 września 2013 r., V KK 187/13, Lex 1163199) oraz wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 listopada 2004 r., sygn. K 18/03 (*publ. OTK-A z 2004 r., nr 10, poz. 103*).

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy, nie mając możliwości wydania orzeczenia reformatoryjnego innego niż wymienione w art. 537 § 2 k.p.k., **uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.**

